

TILLSYN 7/24

Tillsyn av hobbyprodukter

Kemikalieinspektionen arbetar med att minska risken för att människor och miljö skadas av kemikalier. Vi är en statlig myndighet som kontrollerar att företag följer reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och kemikalier i varor. Vi prövar ansökningar om tillstånd för att sälja och använda bekämpningsmedel. För att främja god hälsa och bättre miljö utvecklar vi lagstiftning och andra styrmedel i Sverige, inom EU och internationellt.

Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 511 486

Förord

Privatpersoner hanterar kemiska produkter bland annat i sin hobbyutövning. Det är viktigt att dessa uppfyller kemikalielagstiftningen för att säkra att kunderna både kan göra medvetna val och hantera produkterna på ett säkert sätt.

Den här rapporten beskriver ett tillsynsprojekt där Kemikalieinspektionen har kontrollerat företag som säljer hobbyprodukter. Rapporten riktar sig till företag och konsumenter.

Projektet genomfördes under 2021-2023 av Kemikalieinspektionens tillsynsavdelning. Kristina Karlsson och Linnea Kanning har varit projektledare och tagit fram den här rapporten. Charlotte Rahm, Caroline Nilsson, Jasmine Lindeberg, Sofia Walles och David Ryman har deltagit i projektet.

Innehåll

Sammanfattning	4
Summary	5
1. Inledning	6
1.1 Om Kemikalieinspektionen.....	6
1.2 Därför kontrollerade vi hobbyprodukter	6
1.3 Lagstiftning som kontrollerades	7
2. Metod	9
2.1 Hur vi valde produkter och företag för kontroll.....	9
2.2 Hur vi gjorde kontrollerna	9
3. Resultat.....	11
3.1 Resultat av kontroller	11
4. Slutsatser och diskussion.....	13
5. Råd till konsumenter och företag	14
5.1 Råd till företag som säljer hobbyprodukter	14
5.2 Råd till konsumenter	14

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen har kontrollerat företag som säljer kemiska produkter för hobbyutövning till privatpersoner. Många av företagen som säljer denna typ av produkter är små och har inte försäljning av kemiska produkter som sin huvudsakliga verksamhet, och har ofta låg kännedom om kraven i kemikalielagstiftningen. De produkter som valdes ut för att kontrolleras är ofta klassificerade som farliga enligt kemikalielagstiftningen, och det är därför viktigt att kunden får rätt information gällande produktens farlighet för att kunna hantera produkten säkert, t.ex. genom märkning.

I projektet kontrollerades att produkterna uppfyllde gällande lagkrav med avseende på klassificering, märkning och förpackning, att företagen hade tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga produkter i de fall det krävdes samt att företagen var anmälda till Kemikalieinspektionens produktregister.

Projektet visade att många produkter hade brister som behövde åtgärdas; det gällde till exempel att produkterna helt saknade märkning, att märkningen inte visade på rätt faror, att informationen inte var på svenska samt att kännbar varningsmärkning saknades.

Summary

The Swedish Chemicals Agency has inspected companies that sell chemical products for hobby use to private consumers. Many of the companies are small and do not have chemical products as their main business; they often have low awareness of the requirements in the chemical legislations. The products which were chosen for control are often classified as hazardous according to the chemical legislation, and it is therefore important that customers receive correct information regarding safe use when handling the product e.g. through information on the label.

In the project we controlled that the products complied with the requirements in the legislation regarding classification, labeling, and packaging, that the companies had, when applicable, permits for very hazardous chemical products, and that the companies were registered in the Swedish Chemicals Agency's product register.

In the project, it was found that there was a high proportion of products with non-compliances that needed to be corrected; this included for example, products lacking labeling entirely, not indicating the correct hazard information, hazard information not being in Swedish, and the packaging missing tactile warning of danger.

1. Inledning

1.1 Om Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionens uppdrag är att minska riskerna för att människor och miljö skadas av kemikalier. Vi är en myndighet under den svenska regeringen och vi arbetar i Sverige, inom EU och i världen. I vårt uppdrag ingår utveckling av lagstiftning och andra styrmedel samt att pröva ansökningar om tillstånd att få sälja och använda växtskyddsmedel och biocidprodukter. Vi har även tillsynsansvar för kemiska produkter, bekämpningsmedel och kemiska ämnen i varor. Tillsynen riktar sig i första hand mot importörer och tillverkare men även återförsäljare i vissa fall. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser i frågor som rör vårt område.

1.2 Därför kontrollerade vi hobbyprodukter

Kemikalieinspektionens erfarenhet från tidigare tillsynsprojekt är att många mindre, nischade företag som inte har kemiska produkter som sin huvudsakliga verksamhet ofta har låg kännedom om kemikaliereglerna och därför ofta inte uppfyller dessa fullt ut. Vi har noterat att företag som säljer kemiska produkter som ska användas i hobbyutövning ofta tillhör den typen av företag. Vi har också fått in tips från allmänheten gällande hobbyprodukter.

Många av företagen som säljer hobbyprodukter har enbart webbbutiker. Vi har noterat att de ofta inte har anmält sin verksamhet till Kemikalieinspektionens produktregister. Produktregistret används bland annat för urval till Kemikalieinspektionens tillsyn, och då många av dessa företag och deras produkter inte har funnits i registret så har de inte ingått i något av Kemikalieinspektionens tidigare tillsynsprojekt.

Produkterna är ofta klassificerade som farliga enligt kemikalielagstiftningen. Då de säljs till och används av privatpersoner är det viktigt att kunderna får rätt information om produkterna genom märkningen, för att kunna göra ett medvetet val vid köpet och för att kunna använda dem på ett säkert sätt.

Vi valde därför att starta ett tillsynsprojekt riktat mot företag som säljer kemiska produkter för hobbyutövning till privatpersoner. Med ett samlat projekt kunde vi ta ett större grepp om hela branschen, och därmed hanterades företag i samma bransch likvärdigt. Syftet med projektet var att kontrollera att företagen säljer produkter som uppfyller kraven i kemikalielagstiftningen.

1.3 Lagstiftning som kontrollerades

I projektet kontrollerades regler som gäller klassificering, märkning, förpackning, information vid webhandel och tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter. Nedan ges en kort beskrivning.

1.3.1 Klassificering, märkning och förpackning

CLP-förordningen¹ är en europeisk lagstiftning och gäller därmed i alla EU/EES-länder. Lagstiftningen innehåller regler för hur man klassificerar och märker kemiska produkter. Genom märkningen kan farorna kommuniceras och produkterna kan hanteras säkert ur ett hälso- och miljöperspektiv. Lagstiftningen innehåller också regler för hur den kemiska produkten ska förpackas, exempelvis krävs det i vissa fall barnskyddande förslutning och/eller kännbar varningsmärkning för att särskilt skydda barn och synskadade. Det finns också krav på att lämna viss information när produkten säljs via en webbutik, så att kunden får information om farorna innan köpet genomförs.

Företag kan ha olika roller i leverantörskedjan, som innebär olika stort ansvar för att produkterna uppfyller kraven i reglerna. Oavsett roll måste produkten alltid uppfylla kraven för att få säljas. Ett företag som tillverkar eller importerar en kemisk produkt från ett land utanför EU har ansvar för att klassificera, märka och förpacka produkten enligt CLP-förordningen. Ett företag som köper in en kemisk produkt från en leverantör inom EU ska se till att produkterna är märkta och förpackade enligt CLP-förordningen.

1.3.2 Anmälan till produktregistret

Förordning (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer och Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer är nationella regelverk som bland annat innehåller regler om Kemikalieinspektionens produktregister. Alla verksamheter som tillverkar eller för in en kemisk produkt till Sverige ska anmäla till produktregistret, och om 100 kg eller mer av en kemisk produkt förs in per år ska även produkten anmälas.

1.3.3 Tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter

Förordning (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer och Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer är nationella regelverk som bland annat innehåller regler om krav på tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter. Reglerna innebär att

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar

kemiska produkter som är klassificerade som särskilt farliga inte får säljas och användas utan tillstånd från länsstyrelsen.

2. Metod

2.1 Hur vi valde produkter och företag för kontroll

För att hitta företag och produkter sökte vi på nätet efter webbutiker som sålde hobbyprodukter. Vi identifierade branscher med många webbutiker och produkter som misstänktes vara klassificerade som farliga;

- Modellbygge – limmer och färger
- Fiske – limmer, färger, flyt- och sjunkmedel
- Övrigt – limmer, färger, flussmedel, lödpasta och epoxi.

Vid val av företag fokuserade vi på svenska företag med webbutiker riktade till den svenska marknaden. Vi inriktade oss på företag högst upp i leverantörskedjan i Sverige, det är företag som antingen importerar produkter från land utanför EU, för in produkter från annat EU-land eller som själva tillverkar produkterna (importörer, distributörer och formulerare).

För varje företag valde vi ut tre kemiska produkter. Målsättningen var att hitta produkter från olika varumärken och med olika typer av faror. I vissa fall framgick det i webbutiken att den var märkt för någon typ av fara, och i andra fall baserade vi valet utifrån vår erfarenhet kring vilka kemiska produkter som med stor sannolikhet klassificeras som farliga.

2.2 Hur vi gjorde kontrollerna

Företagen fick redovisa märkning och uppgifter om innehåll, till exempel via ett säkerhetsdatablad, för de kemiska produkter vi valt ut.

Företagen inspekterades sedan antingen genom besök på plats, digitala möten eller skriftligen.

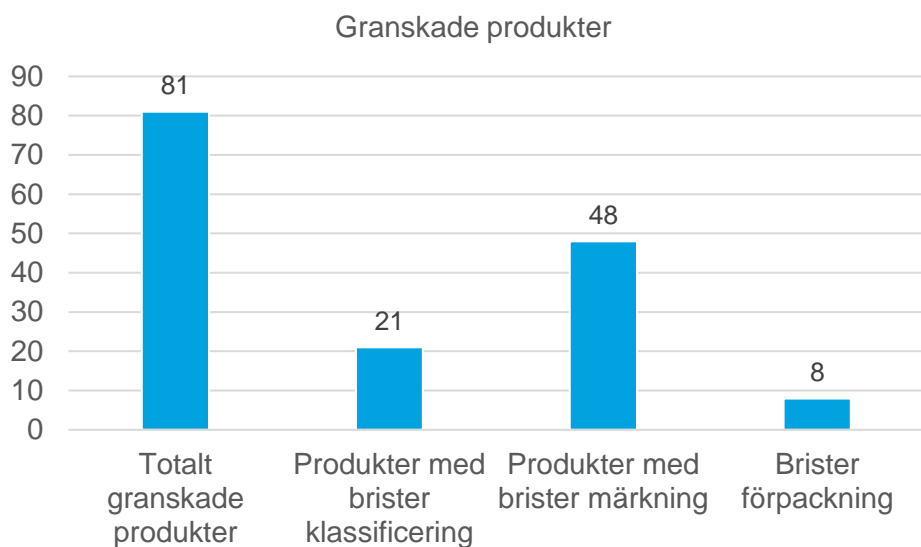
Materialet granskades för att säkerställa att produkterna var rätt klassificerade och märkta, och att märkningsinformationen också fanns tillgänglig i webbutiken. I relevanta fall kontrollerades också att förpackningarna var försedda med barnskyddande förslutning och/eller kännbar varningsmärkning, antingen genom att de fick visa upp förpackningarna under inspektionen eller redovisa bilder och/eller intyg. Om produkterna var klassificerade på så sätt att företaget behövde tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter fick företaget visa att detta fanns.

I de fall vi konstaterade allvarliga brister ställde vi krav på att företaget rättade till dessa. Vi gjorde också anmälan till åklagare och/eller tog beslut om miljöstraffavgift vid sådana överträdelser.

3. Resultat

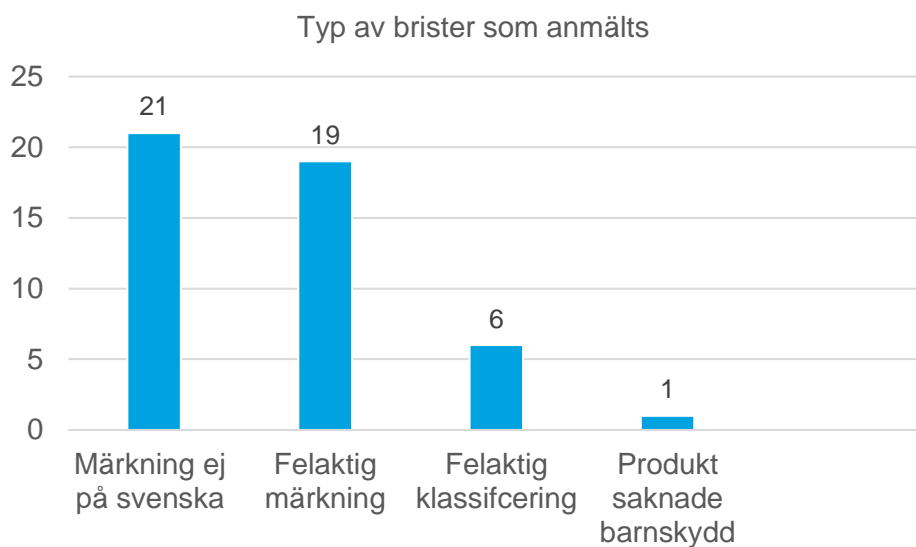
3.1 Resultat av kontroller

I projektet inspekterades 31 företag och totalt 81 produkter granskades. Av de kontrollerade produkterna hade över hälften, 48 st, bristande märkning och ca en fjärdedel, 21 st, hade brister gällande klassificering av produkterna. 8 produkter hade bristande förpackning där en produkt saknade barnskyddande förslutning och sju produkter saknade kännbar varningsmärkning. Notera att en produkt kan ha flera brister. Se figur 1.

Figur 1. Totalt antal granskade produkter och antal produkter med brister.

18 företag hade sådana brister att de ledde till anmälan om misstänkt brott. De vanligaste bristerna var att produkten helt saknade, eller hade felaktig, märkning enligt CLP-förordningen samt att märkningen inte var på svenska. Se figur 2.

Figur 2. Brister enligt CLP-förordningen som ledde till anmälan om misstänkt brott.

I projektet inspekterades fyra företag som importerade produkter från länder utanför EU och alla sålde produkter med felaktig klassificering och ingen eller bristfällig märkning.

Inga företag hade brister som gällde tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter. Det var dock väldigt få företag som sålde den typen av produkter där det krävdes.

4. Slutsatser och diskussion

Den höga andelen brister visar på att företagen haft låg kännedom om kemikaliereglerna. I kontakterna med företagen har de många gånger framfört att de inte känt till att de själva har haft ett ansvar för att se till att produkterna uppfyller kraven, utan har utgått ifrån att deras leverantörer har gjort rätt. Detta stämmer väl överens med tidigare erfarenheter. Mindre företag med färre resurser, företag med nischat utbud samt företag där de kemiska produkterna inte utgör huvudsortimentet har ofta lägre kännedom om kemikaliereglerna.

Vi konstaterade också att de företag som importerade produkter från länder utanför EU hade stora brister gällande klassificering och märkning. De företagen saknade kunskap om att det var de själva som har fullt ansvar för att klassificera, märka och förpacka produkterna och att reglerna utanför EU är annorlunda, och att de därför inte kunde använda det som de fått från sina leverantörer rätt av.

Inspektionerna innebar både att kunskapen om kemikaliereglerna och det egna ansvaret ökade hos företagen, och att de granskade produkterna numera uppfyller kraven.

I många fall var företagen snabba med att åtgärda bristerna, ofta genom att kontakta sin leverantör. Det visar på en vilja att göra rätt, och förhoppningsvis har den ökade kunskapen både hos de granskade företagen och deras leverantörer ökat med följd effekten att fler av produkterna i deras framtida sortiment kommer att uppfylla kraven i reglerna.

5. Råd till konsumenter och företag

5.1 Råd till företag som säljer hobbyprodukter

- Köp produkter från seriösa leverantörer som har kunskap om kemikaliereglerna
- Identifiera din egen roll i leverantörskedjan och vilket ansvar den rollen medför.
 - Tänk på att om din leverantör finns utanför EU så är det du som importör som måste klassificera, märka och förpacka produkten enligt kemikaliereglerna
 - Om din leverantör finns utanför Sverige, så har de sannolikt inte koll på de nationella kraven som till exempel anmälan till Kemikalieinspektionens produktregister eller krav på tillstånd vid överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter.
- Skaffa kunskap om vilka kemikaliekrav som ställs på dina produkter. Oavsett vilken roll du har i leverantörskedjan så har du ett ansvar för att de produkter du säljer uppfyller kraven.
 - Kontrollera att märkningen enligt kemikaliereglerna är på svenska
 - Om du har fått ett säkerhetsdatablad från din leverantör kan du kontrollera etiketten mot avsnitt 2.2 i säkerhetsdatabladet
 - Ska produkten ha barnskyddande förslutning, testa gärna att det fungerar. Du kan även begära in intyg att förpackningen uppfyller standarden av din leverantör
 - Ska produkten ha kännbar varningsmärkning, kontrollera att den sitter fast
 - Se till att det finns märkningsinformation enligt kemikaliereglerna i din webbutik.
- Om du behöver hjälp, kontakta din branschförening, anlita en konsult eller kontakta oss på Kemikalieinspektionen²
- På vår webbplats finns fler råd till vad företag som säljer kemiska produkter kan tänka på³

5.2 Råd till konsumenter

- Läs och följ skyddsinformationen på förpackningen
- Förvara kemiska produkter så att barn inte kan komma åt dem
- Handla från företag inom EU, eftersom de företagen måste följa den europeiska lagstiftningen. Om du beställer via nätet från en leverantör utanför

² [Fråga Kemikalieinspektionen - Kemikalieinspektionen](#)

³ [Din roll och ditt ansvar - Kemikalieinspektionen](#)

EU omfattas den inte av samma lagkrav (och det är du som blir ansvarig för produkten)

- Produkter som har faropiktogram på etiketten ska ha faroinformation på svenska. Om du har köpt en kemisk produkt som du misstänker inte är rätt märkt och förpackad kan du höra av dig till oss på Kemikalieinspektionen⁴
- På vår webbplats finns fler råd om vad du som konsument kan tänka på⁵

⁴ [Tipsa Kemikalieinspektionen - Kemikalieinspektionen](#)

⁵ [Råd till privatpersoner - Kemikalieinspektionen](#)

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress

Löfströms Allé 5, 172 66 Sundbyberg
kemi@kemi.se

www.kemikalieinspektionen.se

KEMI
Kemikalieinspektionen